

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ (ЧАСТИНА II)

Анотація. *В статті розглянуті організаційні форми спільної зацікавленості держави і бізнесу в напрямку нейтралізації негативних наслідків фінансово-економічної кризи. Обґрунтовано основні напрями реформування податкової системи України.*

Ключові слова: *система оподаткування, доходи бюджету, податки, податкові пільги, податкове навантаження, податкове адміністрування.*

Summary. *In the article is considered the organizational forms of joint interest of the state and business in the direction of neutralizing the negative effects of the financial and economic crisis. The basic directions of reforming the tax system of Ukraine.*

Key words: *system of taxation, revenues, taxes, tax breaks, tax burden, tax administration.*

Постановка проблеми. Радикальні способи втручання держави в економічні процеси, як то підвищення рівня податкового навантаження, розширення переліку видів економічної діяльності, умови здійснення яких передбачають обов'язкове ліцензування, введення жорстких обмежень та заборон при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, на сьогоднішній день вже довели свою неефективність. Надмірна зарегульованість підприємницької діяльності знижує мотивацію бізнесу відкрито декларувати напрями та результати своєї діяльності.

З іншого боку, будь-яка підприємницька структура, маючи на меті максимізацію прибутків, намагатиметься адекватно реагувати на відповідні рішення держави, передусім, шляхом скорочення витрат обігу та виробництва, підвищення ціни реалізації виробленої продукції, зменшення обсягів доходів, що підлягатимуть офіційному декларуванню, а також інших способів збереження прибутковості власної діяльності, у тому числі і соціально непопулярних, як то зниження рівня середньої заробітної плати і навіть звільнення найманих працівників.

Означене в подальшому лише поглиблюватиме кризу у фінансово-економічних стосунках. Як наслідок, у короткостроковій перспективі слід очікувати продовження процесів зростання кількості безробітних, падіння темпів росту обсягів виробництва та реальних доходів населення, нарощування інфляції, зниження інвестиційної активності суб'єктів господарювання, а також погіршення інших показників соціального та економічного розвитку країни.

Вітчизняний досвід дозволяє пересвідчитися, що «вольові» адміністративні рішення у державному регулюванні економіки матимуть позитивний ефект лише у короткостроковій перспективі, коли бізнес, виконуючи свої зобов'язання перед контрагентами, споживачами та органами державного управління, змушений йти на певні поступки. Однак, в подальшому, ця практика скоріш за все, стимулюватиме зростання тіньового сектору економіки і, відповідно, зменшення офіційного. А уповільнення темпів росту бюджетних доходів, що можна очікувати в результаті падіння темпів росту обсягів виробництва, підвищуватиме напруженість у бюджетно-податковій сфері, обу-

© В.Ф. Беседін, В.Ф. Столяров, В.І. Островецький, 2016

Бібліографія ДСТУ:

Беседін В.Ф. *Методологічні основи формування нової податкової політики України в контексті євроінтеграції та сталого розвитку (Частина II) / В.Ф. Беседін, В.Ф. Столяров, В.І. Островецький // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2016. – №4 (36). – С. 139-151.*

References (APA):

Besedin, V., Stoliarov, V., Ostrovetskyi, V. (2016). *Metodolohichni osnovy formuvannia novoi podatkovoi polityky Ukrainy v konteksti yevrointehratsii ta staloho rozvytku (Chastyna II) [Methodological basis formation of new tax policy of ukraine in the context of european integration and sustainable development]. Visnyk Berdians'koho universytetu menedzhmentu i biznesu, 4(36), 139-151 (in Ukr.)*

мовить скорочення обсягів фінансування державних видатків та стимулюватиме нарощення обсягів державного боргу.

Однією із організаційних форм реалізації спільної зацікавленості Уряду та підприємницьких структур у подоланні сучасних та майбутніх викликів фінансово-економічної кризи є **державно-приватне партнерство** (далі – ДПП). Саме в рамках розвитку різних форм ДПП в національному господарстві можливі позитивні зрушення у напрямі нейтралізації негативних наслідків фінансово-економічної кризи, яка може розгорнутися в Україні найближчим часом. За цих умов ДПП, відносини в рамках якого мають вибудуватися на основі декларування та виконання зобов'язань між суб'єктами господарювання та відповідними органами виконавчої влади, перетворюється на потужний інструмент нейтралізації негативних наслідків фінансово-економічної кризи.

В той же час, одним із найпотужніших важелів державного регулювання економіки, ефективного застосування якого дозволяє пом'якшити, а в окремих випадках нейтралізувати негативні наслідки фінансово-економічної кризи, лишається **податкова політика** [1].

В умовах, коли зупиняються виробництва, скорочуються робочі місця, зростає рівень безробіття, підвищуються ціни на товари та послуги, основний наголос при проведенні податкової політики має ставитися на необхідності забезпечення сприяння розвитку підприємництва із одночасним збереженням темпів приросту надходжень доходів до бюджетів різних рівнів. Ця теза має стати визначальною при розробці та реалізації заходів податкової політики в Україні на короткотермінову перспективу.

Відомо, що провідна роль у забезпеченні виконання державою функцій щодо регулювання економічних процесів належить податкам. Саме податково-бюджетна політика є ефективним методом державного регулювання ринкової економіки, що застосовується в більшості західних країн протягом багатьох десятиріч.

Вважається, що зміст і мета податкової політики обумовлені соціально-економічним ладом суспільства, стратегічними цілями, які визначають розвиток національної економіки, соціально-політичними групами, що стоять при владі, а також міжнародними зобов'язаннями в сфері державних фінансів та іншими внутрішніми і зовнішніми чинниками [2-4]. Тобто, можна стверджувати, що з одного боку, податкова політика визначається загальним підходом до питань державного регулювання економіки, а з іншого – сама впливає на концепцію регулювання.

Податкова політика являє собою політику держави у сфері оподаткування, будучи невід'ємною складовою фінансової політики, вона не має самостійного характеру, оскільки податки, як інструмент впливу на економіку, застосовуються в комплексі з іншими методами її регулювання. Загалом податкова політика – це система відносин, які складаються між платником податку і державою, а також стратегія їх дій у різних умовах господарювання та економічних системах.

Податкова система України поєднує в собі принципи двох податкових систем, найбільш характерних для світової практики – європейської та американської. Якщо в американській системі переважає прибутковий принцип оподаткування, то в європейській – обкладення обороту у формі податку на додану вартість. Жорсткість української податкової системи визначена поєднанням обох зазначених систем з базовою метою ліквідації дефіцитності бюджету.

Відповідно в Україні з самого початку побудови власної податкової системи був узятий фіскальний орієнтир. У результаті не в повній мірі виваженої податкової політики, не завжди раціонального розподілу доходів підприємств відбулися гальмування інноваційних та інвестиційних процесів і нагромадження потреби в інвестиціях для технологічного переозброєння виробництва. Однак це завдання сучасна українська економіка не вирішує, оскільки вона практично позбавлена стимулів довгострокового розвитку, які в сучасних умовах забезпечуються збалансованим комплексом усіх функцій оподаткування – фіскальної, регуляторної та стимулюючої. На думку провідних експертів, структура податкових надходжень в Україні склалась під впливом пріоритетності фіскальних стягнень, що створює суперечність з цілями структурних перетворень, необхідних для зміцнення конкурентоспроможності національної економіки. Податкова політика не застосовується як важіль стимулювання економічного зростання та позитивних структурних зрушень [5, с. 19].

В процесі підготовки пропозицій, спрямованих на удосконалення інструментів управління податковою системою, передусім необхідно закласти теоретичну основу щодо їх розробки, тобто розглядати ці питання через призму економічної теорії. Однією із найбільш прийнятних фундаментальних економічних теорій для означених цілей є теорія факторів виробництва. Зміст цієї теорії полягає у тому, що додана вартість у певній країні створюється факторами виробництва, які, в процесі їх використання забезпечують їх власників різними видами факторних доходів, а саме, заробітною платою, економічною рентою,

відсотками, дивідендами, а також змішаними доходами. До основних факторів виробництва, які розглядаються в теорії факторів виробництва, традиційно відносять землю, капітал, працю найманих працівників та підприємницькі здібності.

В той же час, всі факторні доходи, отримані на території певної країни, підлягають оподаткуванню. Тобто держава вилучає частку доходів у їх отримувачів – власників факторів виробництва, та перерозподіляє їх в системі державних фінансів за напрямками, визначеними в рамках державної економічної політики. Вилучення частки факторних доходів державою та їх розподіл відбувається в процесі формування та виконання бюджетів держави різного рівня шляхом встановлення податків (зборів, обов'язкових платежів) із подальшим спрямуванням залучених таким чином грошових ресурсів на фінансування заходів щодо виконання різноманітних державних програм.

Отже, з метою стимулювання економічного зростання на основі розвитку факторів виробництва в процесі удосконалення законодавчого поля з питань оподаткування необхідно забезпечити оптимальний рівень податкового навантаження на факторні доходи. У теоретичних працях відзначається, що оптимальна податкова система, котра забезпечує оптимальний рівень навантаження відповідно, має відповідати двом фундаментальним принципам оподаткування – економічній ефективності та соціальній справедливості [6]. Іншими словами, рівень податкового навантаження має бути таким, що забезпечує збалансованість та стабільність як у сфері державних фінансів, так і у частині розвитку основних факторів виробництва у поєднанні із впорядкуванням відносин власності на такі фактори та відповідні факторні доходи.

Викладення основного матеріалу дослідження. Інфраструктурний прорив, який має бути кількісною характеристикою та результатом реалізації державних програм щодо регулювання економічних процесів, на основі запровадження заходів жорсткого державного регулювання умов використання означених факторів виробництва, у тому числі на основі зміни власника, може призвести до їх зіпсування, міграції, зміни цільового використання тощо. А посилення податкового тиску на доходи від означених факторів у середньостроковій перспективі може призвести до зниження ефективності їх використання власниками, міграції мобільних факторів виробництва в юрисдикції з більш ліберальним нормативно-правовим полем з питань оподаткування, зміни цільового призначення використання означених факторів виробництва та інших негативних, інколи, руйнівних для економічної системи ефектів. При цьому слід врахувати, що окремі ефекти

оподаткування можуть виникати задовго до введення податку. В теорії ці ефекти називаються «ефектами оголошення». **Тобто, оголошення про зміну режиму оподаткування прямо впливає на ціну та обсяги реалізації окремих видів товарів (робіт, послуг).** Відповідно, доцільно забезпечувати додержання проголошених мотивів введення податкових новацій в процесі практичного впровадження окремих удосконалень в частині податкового регулювання економічної системи **і після такого впровадження.**

Поточна ситуація в економічній системі України обумовлює необхідність визначення із переліком податкових заходів, перш за все, стабілізаційного характеру. Аналіз показує, що, в першу чергу, необхідно розробити систему заходів щодо вдосконалення податкового законодавства, які узгоджуватимуться у часі із станом національної економічної системи.

Тобто, поточна податкова політика має бути орієнтована на стимулювання підприємницької активності за умови збереження відповідного рівня бюджетних надходжень, необхідного для фінансування пріоритетних бюджетних програм. За таких умов можна обережно вдаватися і до заходів ліберального характеру, як то зниження ставок оподаткування загальнодержавних податків у комплексі із мірами щодо підвищення ефективності їх адміністрування, поступового переміщення податкового навантаження з мобільних факторів виробництва (капітал та праця) на немобільні (земля, природні ресурси), а також споживання окремих видів товарів, рентабельність виробництва яких значно перевищує середній рівень рентабельності по промисловості України в цілому, або виробництво яких наносить шкоду навколишньому середовищу, або споживання яких є шкідливим для здоров'я людини.

Одночасно необхідно зосередити увагу на спрощеній системі оподаткування. При цьому, необхідно наголосити на доцільності не лише збереження, а й активізації розвитку спрощених режимів оподаткування, які створюють додаткові умови для працевлаштування працівників, що втратили робочі місця.

З метою додержання принципу справедливості в процесі вдосконалення механізму справляння податку з доходів фізичних осіб, а також сприяння легалізації заробітної плати [7-8] доцільно запровадити **прогресивну шкалу оподаткування доходів фізичних осіб** із ставками оподаткування 10 – 15 – 20 відсотків. До того ж слід провести інвентаризацію та перегляд системи соціальних пільг (преференцій), зокрема їх розмірів та умов надання з метою скасування таких, що є економічно та соціально необґрунтованими.

В частині вдосконалення справляння **податку на додану вартість** необхідно:

- забезпечити поступове зниження ставки оподаткування податку на додану вартість із одночасним перенесенням податкового навантаження на використання природних ресурсів та акцизного податку;

- забезпечити бюджетне відшкодування податку на додану вартість платникам податку в установленій законодавством строк;

- переглянути та скасувати пільги (преференції) зі сплати податку на додану вартість, приведення їх переліку у відповідність до спеціальних директивних документів ЄС;

- застосовувати нульову ставку податку виключно при здійсненні експортних операцій;

- забезпечити погашення податкових векселів виключно грошима;

- реструктурувати невідшкодовану бюджетну заборгованість з податку на додану вартість, що утворилася станом на 1 липня 2016 р. із частковим її погашенням за рахунок поточних платежів;

- посилити контроль за рішеннями державних податкових інспекцій щодо надання висновків про бюджетне відшкодування податку на додану вартість.

В рамках вдосконалення механізмів справляння **акцизного податку** необхідно:

- забезпечити поступове збільшення частки акцизного податку у ціні реалізації підакцизних товарів шляхом введення адвалерних ставок, а також перегляду параметрів діючих адвалерних ставок з метою наближення рівня оподаткування підакцизної продукції до рівня, встановленого у спеціальних директивних документах ЄС з цих питань;

- розглянути можливість розширення переліку підакцизних товарів.

Означені заходи в частині визначення основних акцентів у поточній податковій політиці не є новими, адже окремі з них у тому чи іншому вигляді проголошуються і у відповідних урядових документах, концепціях, доповідях, стратегіях. Крім того, ці питання активно піднімаються і дискутуються у працях провідних вітчизняних вчених. Отже, в рамках даної публікації основний наголос ставиться на виключній актуальності та необхідності їх практичної реалізації з метою пом'якшення негативних наслідків фінансово-економічної кризи, яка може розгорнутися.

В частині вдосконалення спрощеної системи оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності можна запропонувати запровадження диференціації ставок справляння єдиного податку в залежності від кількості населення у населеному пункті, на території якого здійснює свою господарську діяльність певний суб'єкт господарюван-

ня, що застосовує спрощену систему обліку та звітності.

Крім того, потребує закріплення на законодавчому рівні положення, відповідно до якого ставки справляння єдиного податку встановлюватимуться за місцем здійснення господарської діяльності. В зв'язку з чим, необхідно ввести інститут тимчасової реєстрації платників податків у податкових інспекціях за місцем здійснення підприємницької діяльності.

Було б доцільно встановити мораторій на зміну положення, згідно з яким суб'єкти господарювання, що використовують спрощену систему обліку та звітності, підлягають обов'язковій реєстрації як платники податку на додану вартість у разі, коли річний обсяг виручки від реалізації товарів (послуг) перевищує 1 млн. гривень [9].

Разом з цим, необхідно вилучити з переліку обов'язкових платежів, що замінюються єдиним податком, внески до державних соціальних фондів. Це дозволить перевести суб'єктів господарювання, що використовують спрощену систему обліку та звітності, на сплату цих внесків на загальних засадах. При цьому, слід врахувати норму, згідно з якою відрахування до цих фондів здійснюватимуться на рівні мінімального соціального внеску, в залежності від величини ставки єдиного податку, що визначатиметься диференційовано від кількості населення у населеному пункті.

Фундаментальним напрямом у реформуванні податкової системи, що сприятиме розвитку підприємництва, є поступове **перенесення податкового навантаження** на використання немобільних факторів виробництва, як то земля, природні ресурси, корисні копалини тощо.

Одним із рішень у даному напрямі є здійснення поступового переходу до нової системи платежів за природокористування, за видобуток корисних копалин зокрема із наближенням механізму їх обчислення до принципів рентного доходу та створення відповідного регуляторного механізму, який дасть можливість стимулювати раціональне використання, забезпечення охорони і відтворення природно-ресурсного потенціалу держави.

Систему справляння платежів за видобуток корисних копалин, що є чинною в Україні, можна охарактеризувати як таку, що в не повній мірі сприяє досягненню пріоритетних цілей та завдань державної економічної, у тому числі бюджетно-податкової політики України. Система є недостатньо збалансованою, що проявляється у постійних коливаннях кількісних характеристик її функціонування, зокрема, у невідповідності змін параметрів платежів за видобуток корисних копалин та темпами зростання цін на них на світових ринках.

Одним з напрямів щодо вирішення накопичених проблемних питань може бути підготовка та впровадження заходів бюджетно-податкового характеру щодо вдосконалення діючої в Україні системи справляння платежів за видобуток корисних копалин. З цією метою доцільно переорієнтувати систему справляння рентних платежів на принципи рентного доходу, зокрема, визначити зобов'язання як відсоток від вартості видобутої (реалізованої) продукції.

Слід зазначити, що така модель розподілу природно-ресурсної ренти застосовується у багатьох країнах світу, що є потужними експортерами мінеральних ресурсів. Передусім – це Російська Федерація, Казахстан та Норвегія. Відповідні трансформації відмічаються і в частині зміни механізмів визначення зобов'язань по сплаті платежів за видобуток корисних копалин та збору за геологорозвідувальні роботи в Україні. Але поки що переважна кількість ставок справляння платежів за видобуток корисних копалин та збору за геологорозвідувальні роботи встановлюється у фіксованих величинах в залежності від обсягів видобутої продукції.

Одночасно, доцільно розглянути можливість запровадження в рамках діючого механізму оподаткування прибутку підприємств спеціального механізму оподаткування додаткового прибутку, що утворюється у видобувного підприємства. При цьому, бажано ввести диференційну шкалу оподаткування, яка складається із ряду підвищуючих коефіцієнтів на які перемножується стандартна ставка оподаткування прибутку підприємств у разі, коли рентабельність господарської діяльності з видобутку корисних копалин перевищує певну межу. Значення рентабельності, наприклад, середнє для добувної промисловості, можна регулювати законом про державний бюджет України на відповідний бюджетний період на підставі прогнозних показників розвитку галузі.

Важливим чинником забезпечення розвитку як окремого виду економічної діяльності, так і окремо взятого підприємства є амортизаційна політика в частині визначення обсягів амортизаційних відрахувань, що впливають на суму податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств. Однак, пропонуючи зміни у порядку обчислення обсягів податкової амортизації, слід враховувати також інтереси Державного бюджету України. Адже податок на прибуток підприємств, на динаміку надходжень якого до зведеного бюджету України впливають норми амортизаційних відрахувань, є одним із основних бюджетоутворюючих податків.

Стосовно амортизаційної політики, то для того, щоб використовувати її для стимулювання капіталовкладень, необхідно вдосконалити діючі

норми податкової амортизації у напрямі забезпечення відповідності обсягів амортизаційних відрахувань до економічно-доцільного строку використання основних засобів. Такий підхід виявляється раціональним з огляду на те, що одночасно з'являється можливість зберегти поточну динаміку надходжень податку на прибуток підприємств до Державного бюджету України та підвищити ефективність амортизаційної політики, як податкового механізму стимулювання інвестиційної активності суб'єктів господарювання.

При цьому, слід наголосити на неприпустимості надання суб'єктам господарювання використовувати будь-які інші способи обчислення податкової амортизації, ніж ті, що визначені у Податковому кодексі. Оскільки означений показник враховується при визначенні податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств.

Основним аргументом на користь такого напрямку вдосконалення податкової амортизації є те, що відсутність чіткої регламентації порядку обчислення податкових зобов'язань за податком на прибуток підприємств, які неодмінно виникнуть при лібералізації підходів до визначення обсягів амортизаційних відрахувань для цілей оподаткування, може призвести до ускладнення та здороження адміністрування податків, зростання кількості конфліктних ситуацій між платниками податків та контролюючими органами. Поряд з цим, можна очікувати зниження рівня прозорості та прогнозованості, а також керованості одного із основних дохідних джерел Державного бюджету України – податку на прибуток підприємств і, як наслідок, ускладнень із формуванням та виконанням планових бюджетних показників.

Одночасно слід звернути увагу на недоцільності прийняття пропозицій щодо запровадження процедур контролю за цільовим використанням грошових коштів, що акумулюються суб'єктами господарювання в результаті застосування правил нарахування податкової амортизації. Впровадження практики контролю за цільовим використанням амортизаційних відрахувань призведе до посилення адміністративного тиску на суб'єкти господарювання, заважаючи тим самим їх ефективному функціонуванню та розвитку. Означений підхід є нераціональним зважаючи на труднощі, з якими стикнулися суб'єкти господарювання в сучасних умовах.

З метою стимулювання інвестиційної активності в напрямі оновлення основних засобів на період фінансової кризи можна запровадити режим підвищених ставок нарахування податкової амортизації. Означена норма має розповсюджуватися виключно на нові основні фонди, що вводяться в експлуатацію (нові будівлі, споруди, технологічні лінії тощо).

Слід також приділити належну увагу підвищенню рівня ефективності **адміністрування податків**. Одним із напрямів може бути розвиток організаційних та інституційних умов щодо деофшоризації економіки України та інституту звичайної ціни для цілей оподаткування [10]. Інший полягає у посиленні контролю за реєстрацією суб'єктів підприємницької діяльності, недопущенню включення у ланцюги оподатковуваних операцій фірм-одноенок. Також слід приділити особливу увагу діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, що використовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, надаючи при цьому послуги крупним підприємським структурам.

В рамках підготовки пропозицій щодо підвищення ефективності адміністрування податків, слід приділити особливу увагу пільговим режимам оподаткування, які визначаються спеціальними положеннями законодавства України з питань оподаткування. Питання щодо удосконалення системи податкових пільг в Україні на сьогоднішній день залишаються одними з найбільш актуальних в галузі податкової політики. Означеним питанням, у тому числі, і напрямам їх вирішення, присвячуються праці провідних вітчизняних вчених. Як вважають фахівці, пільги з оподаткування залишаються одним з факторів впливу на динаміку надходжень податків до бюджетної системи [11]. З іншого боку, пільгові режими оподаткування залишаються одним із найефективніших інструментів Уряду щодо стимулювання економічної активності в державі.

Одним із елементів податкової системи, який розглядається як інструмент залучення інвестицій та створення сприятливих умов для розвитку певного виду економічної діяльності на основі розбудови інфраструктури та створення додаткових робочих місць, визнаються податкові пільги. В теорії податкові пільги мають неоднозначні характеристики, як позитивні так і негативні. У науково-практичних працях, присвячених питанням оподаткування відзначається, що наявність податкових пільг у системі оподаткування стимулює зацікавленість у інвестиціях. До того ж, в умовах безперешкодного руху такого фактору виробництва як капітал, країна, що не пропонує певних преференцій податкового характеру, суттєво програє внаслідок відтоку капіталу в інші юрисдикції, що створюють більш сприятливі умови для розміщення капіталовкладень.

При цьому зазначається, що при прийнятті інвестиційних рішень значного масштабу ці фактори визначаються як другорядні. Передусім розглядаються питання економічної та політичної стабільності, розвитку інфраструктури, вартості робочої сили, наявності та безперешкодного до-

ступу до використання природних ресурсів. При цьому, вважається що проста та керована система оподаткування із низькими податковими ставками є більш привабливою для інвестора ніж надання податкових преференцій за територіальною, галузевою та іншими ознаками [12].

Існування пільгових режимів оподаткування призводить до «ерозії» бази оподаткування, ускладнення адміністрування податків, створює мотивацію для проявів корупції, призводить до недоотримання бюджетних доходів та ускладнює їх прогнозування, а також обумовлює ряд інших негативних для системи державних фінансів ефектів. Однак попри всі позитивні та негативні характеристики пільгові режими оподаткування застосовуються практично у всіх податкових системах світу і порядок їх використання визначається відповідним національним законодавством.

В теорії пільги в оподаткуванні розглядаються як приховане бюджетне фінансування, обсяги якого досить складно контролювати, оскільки суми такого фінансування безпосередньо залежать від результатів господарської діяльності – отримувача цих доходів. Дійсно, виникає ситуація, за якої за інших рівних обставин певне підприємство отримує додаткові доходи на законних підставах, використовуючи особливості нормативно-правового поля з питань оподаткування. Відповідно, означені доходи мають використовуватися за напрямами, визначеними державою – інститутом, який створює умови для утворення таких доходів на основі впровадження особливостей оподаткування певних видів економічної діяльності [13, с. 308].

Керуючись означеним, можна висловити припущення, що кошти, вивільнені у платників податків у результаті використання пільгових режимів оподаткування можна розглядати як **специфічний рентний дохід, що створюється за рахунок відповідних положень податкового законодавства. Отже, розробляти пропозиції щодо управління таким доходом (ресурсом), доцільно здійснювати за принципами рентного доходу [14], тобто на основі аналізу природи утворення, виокремлення, розподілу та контролю за його використанням із одночасним впорядкуванням питань власності таких доходів та результатів їх використання.**

Держава, реалізуючи заходи державної економічної політики, свідомо надає можливість суб'єктам господарювання отримувати ці грошові фонди, то саме держава і має регулювати рух цих коштів, встановлюючи напрями їх використання та відповідний, дієвий державний контроль. Безумовно, оподатковувати кошти, вивільнені внаслідок використання пільгових режимів оподаткування є абсурдною ідеєю. А от визначати на-

прями використання цих коштів та контролювати його ефективність на основі застосування права виключного фіскального суверенітету держава має всі підстави.

Окремі експерти визначають конфліктність потреби у наповненні дохідної частини бюджету із цілями активізації підприємницької діяльності шляхом зниження податкового навантаження та застосування податкових стимулів розвитку. Відмічається, що головною причиною негативного ставлення до інструментарію пільгового оподаткування є відсутність ефективних механізмів контролю за цільовим використанням податкових пільг та методичного забезпечення аналізу їх ефективності [15]. Згідно положень національного законодавства в Україні надається понад 300 видів податкових пільг при сплаті загальнодержавних податків (зборів, обов'язкових платежів) [16]. І це без врахування пільг, що надаються платникам податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску.

Податкова пільга згідно із Податковим кодексом України - це передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору. Підставами для надання податкових пільг є особливості, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат. Платник податків має право використовувати податкову пільгу з моменту виникнення відповідних підстав для її застосування і протягом усього строку її дії. А контролюючі органи зобов'язані здійснювати контроль за правильністю надання та обліку податкових пільг, а також їх цільовим використанням, за наявності законодавчого визначення напрямів використання (щодо умовних податкових пільг) та своєчасним повернення коштів, не сплачених до бюджету внаслідок надання пільги, у разі її надання на поворотній основі.

Податковим кодексом України, з метою забезпечення контролю за цільовим використанням коштів, вивільнених у платників податку в результаті застосування пільгових режимів оподаткування передбачено впровадження звітності щодо напрямів використання таких фінансових ресурсів всіма платниками податку, які користуються пільговими режимами оподаткування із врахуванням особливостей таких режимів.

Кабінетом Міністрів України затверджено Порядок використання коштів, вивільнених від оподаткування у зв'язку з наданням відповідно до пунктів 15, 17–19 підрозділу 4 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України пільг з податку на прибуток підприємств. Згідно

Порядку [17] кошти вивільнені в результаті використання пільгових режимів оподаткування, спрямовуються платниками податку виключно на збільшення обсягів виробництва (надання послуг), переоснащення матеріально-технічної бази, запровадження новітніх технологій, пов'язаних з основною діяльністю таких платників податку, та/або на повернення кредитів, використаних на зазначені цілі, і сплату процентів за ними. Для цілей ведення обліку і оподаткування відображаються в бухгалтерському обліку в установленому порядку на окремому субрахунку рахунку «Цільове фінансування і цільові надходження». Платник податку за результатами кожного звітного (податкового) періоду складає звіт про використання вивільнених коштів та подає його органам державної податкової служби разом з декларацією з податку на прибуток підприємств.

Однак існуюча звітність щодо використання коштів, вивільнених в результаті застосування платником податку пільгових режимів оподаткування є дещо недовершеною, оскільки не дозволяє у повній мері відслідкувати напрями та ефективність використання коштів, отриманих платником податку в результаті використання пільгових режимів оподаткування.

З метою впорядкування фінансово-економічних відносин у цій сфері, а також керуючись необхідністю додержання вимог до податкової політики, затверджених Основними напрямами бюджетної політики України на 2017 рік в частині посилення контролю за використанням пільгових режимів оподаткування доцільно вжити ряд заходів, у тому числі і вдосконалити податкову звітність щодо пільгових режимів оподаткування.

Результатом впровадження означених заходів буде збільшення бюджетних доходів та розвиток джерел для внутрішніх інвестицій на основі покращення податкового адміністрування, зокрема, усунення можливостей для «проїдання» специфічних рентних доходів, отриманих за рахунок особливостей законодавчого поля з питань оподаткування. Для досягнення означеної мети необхідно удосконалити нормативно-правове поле України, що регулює означені питання. В процесі удосконалення доцільно врахувати наступні пропозиції:

По-перше, суми коштів, які декларуються платником податку як такі, що вивільнені внаслідок застосування пільгового режиму оподаткування, мають акумулюватися на спеціальному рахунку такого платника податку.

По-друге, доцільно зобов'язати банківської установи приймати до виконання платіжні доручення на перерахування коштів з цих рахунків виключно за призначенням платежу. Ці призначення мають узгоджуватися із відповідним під-

розділом податкової служби платника податків за місцем його податкової адреси.

По-третє, у разі виявлення нецільового використання платник має втрачати право на застосування пільгового режиму оподаткування та нести відповідальність за таке порушення у порядку, за яким здійснюється адміністрування податкового боргу.

По-четверте, ввести спеціальний розділ до Податкового кодексу, у якому чітко визначити особливості та механізми пільгових режимів оподаткування, а також напрями та контроль за цільовим використанням коштів, вивільнених у платників податків в результаті використання пільгових режимів оподаткування.

Першим кроком у частині вдосконалення адміністрування пільгових режимів оподаткування може бути внесення змін та доповнень до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2011 року. В рамках цих змін та доповнень доцільно запровадити нову форму звітності “Про напрями використання коштів, вивільнених у юридичних осіб та фізичних осіб – суб’єктів підприємницької діяльності в результаті надання пільг в оподаткуванні” (далі – звіт за формою №1-ВКПП).

Напрями використання коштів, отриманих платником податку в результаті використання пільгового режиму оподаткування, мають бути затвержені відповідним положенням Податкового кодексу України. У проекті звіту наведений орієнтовний перелік можливих напрямів використання коштів, отриманих платником податку в результаті використання пільгових режимів оподаткування.

Рядок 1 звіту за формою №1-ВКПП має відповідати графі 5 “усього” із графи “Сума пільг в оподаткуванні” звіту за формою №1-ПП, в якій

заповнюється обсяг пільг зі сплати податків до відповідного бюджету.

Рядки 2-15 звіту за формою №1-ВКПП призначені для звітування платниками податків про напрями використання коштів, вивільнених внаслідок надання податкових пільг.

Перелік напрямків використання коштів, отриманих підприємством в результаті застосування пільгових режимів оподаткування, має узгоджуватися з основними пріоритетами економічної політики держави, зокрема, в частині забезпечення зростання реальних доходів населення та активізації інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства.

У графі 4-5 “Оцінка ефективності податкових пільг” звіту за формою №1-ВКПП мають вказуватися дані про оцінку ефективності податкових пільг для суб’єктів підприємницької діяльності, що визначаються в залежності від того, до якої категорії пільговиків належить даний суб’єкт підприємницької діяльності, а також на які цілі спрямовуються вивільнені кошти.

Шляхом запровадження запропонованої форми податкової звітності можна досягти підвищення адресності податкових пільг та посилювати контроль за їх цільовим використанням. Так, встановлюючи відсоткові обмеження, наприклад в розмірі 10% від загальної суми наданих пільг в оподаткуванні (графа 1 звіту за формою №1-ВКПП) щодо витрат на придбання (виготовлення) товарів (робіт, послуг) платником податку для їх подальшого використання у власній господарській діяльності (графа 2 звіту за формою №1-ВКПП) та витрат на інші цілі (графа 15 звіту за формою №1-ВКПП), можна досягти концентрації ресурсів підприємства на пріоритетних напрямках розвитку економіки України.

Проект звіту за формою №1-ВКПП пропонується визначити наступним чином.

ЗВІТ №1-ВКПП

“Про напрями використання коштів, вивільнених у юридичних осіб та фізичних осіб – суб’єктів підприємницької діяльності внаслідок надання пільг в оподаткуванні”
за (квартал, I півріччя, 9 місяців, рік)

20__ р.

Подають	Термін подання	Форма №1-ВКПП Квартальна (річна) Поштова
Хто подає: Юридичні особи, їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи, що не мають статусу юридичної особи, на яких згідно з законами покладено обов’язок утримувати та/або сплачувати податки, збори, інші обов’язкові платежі, фізичні особи – суб’єкти підприємницької діяльності Кому: державним податковим органам за місцем реєстрації	У термін подання квартальної (річної) податкової звітності	

1.

Найменування юридичної особи, фізичної особи – суб’єкта підприємницької діяльності – складача звіту

2.

Поштова адреса

3.

Коди (номери) юридичної особи, фізичної особи – суб’єкта підприємницької діяльності – складача звіту

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ (ідентифікаційний номер за ДРФО)	Території (КОАТУУ)	Виду економічної діяльності (КВЕД)	Форми власності (КФВ)	Організаційно-правової форми господарювання (КОПФГ)	Орган державного управління (КОДУ)*
1	2	3	4	5	6

* Для підприємств державного сектору

4.

Код та найменування податкової пільги (податкових пільг) згідно з Довідником податкових пільг

5.

Законодавчі підстави для надання податкової пільги (податкових пільг)

6.

Мета, на яку надається податкова пільга (податкові пільги)

№ з/п	Показники	Сума	Оцінка ефективності податкових пільг кількість (осіб, штук, об’єктів тощо)	
			відновлено (поліпшено)	створено (придбано)
1	2	3	4	5
1.	Напрями використання коштів, вивільнених внаслідок надання податкових пільг – Всього		X	X
	в тому числі:			
	Витрати, спрямовані на			
2.	витрати, понесені в зв’язку з придбанням (виготовленням) товарів (робіт, послуг) платником податку для їх подальшого використання у власній господарській діяльності			

№ з/п	Показники	Сума	Оцінка ефективності податкових пільг (кількість осіб, штук, об'єктів тощо)	
			відновлено (поліпшено)	створено (придбано)
3.	витрати на погашення кредиторської заборгованості			
4.	витрати на забезпечення зайнятості населення, збереження та збільшення кількості робочих місць			
5.	витрати на підвищення заробітної плати			
6.	витрати на НДДКР			
7.	витрати на освіту персоналу			
8.	витрати на розвиток виробництва нових видів товарів (робіт, послуг)			
9.	витрати на придбання основних засобів нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів			
10.	витрати на соціальне забезпечення найманих працівників			
11.	витрати на відновлення храмів та інших культових установ			
12.	кошти, добровільно перераховані (передані) для цільового використання з метою охорони культурної спадщини установам науки, освіти, культури, заповідникам, музеям-заповідникам			
13.	витрати на здійснення заходів по охороні навколишнього середовища та енергозбереженню			
14.	витрати на розвиток установ освіти та охорони здоров'я			
15.	витрати на інші цілі			

“ ___ ” _____ 200__ р

Керівник (ПІБ телефон) _____

Підприємець (ПІБ телефон) _____

Головний бухгалтер _____

Наступним кроком у сфері покращення адміністрування пільгових режимів оподаткування, маючи на меті підвищення ефективності надання податкових пільг, що набуває особливої актуальності в умовах фінансово-економічної нестабільності, пропонуємо запровадити в практику податкового адміністрування систему спеціальних паспортів податкових пільг (ППП), у яких платники податків – пільговики зазначатимуть обсяги наданих пільг та напрями використання фінансового ресурсу, що акумулюється на підприємстві в результаті використання права на пільгове оподаткування. PPP має бути складовою документів обов'язкової звітності, що подаються платником податку до державної податкової інспекції за місцем реєстрації. А звітування платника податку за PPP повинно стати обов'язковою умовою для одержання права на пільгове оподаткування. У PPP платники податків – пільговики зазначатимуть обсяги наданих пільг та напрями викорис-

тання фінансового ресурсу, що акумулюється на підприємстві в результаті використання права на застосування пільгового режиму оподаткування.

PPP має представляти собою документ, що визначає суму коштів, вивільнених у суб'єкта підприємницької діяльності внаслідок надання пільг в оподаткуванні, законодавчі підстави її надання, мету, завдання, напрями використання цих коштів, результативні показники та інші характеристики господарської діяльності.

На підставі PPP можна організувати контроль за цільовим використанням коштів платника податку, вивільнених внаслідок надання пільг в оподаткуванні, а також здійснювати аналіз виконання досягнутих таким суб'єктом зобов'язань. PPP розробляється платниками податків щороку за кожною податковою пільгою, право на застосування якої набуває такий платник податку згідно з положеннями чинного законодавства.

За своїм призначенням ППП має бути аналогом паспорту бюджетної програми [18] і затверджуватися державним податковим органом за місцем реєстрації платника податку у місячний термін з дня подання заяви такого платника податку на застосування пільг в оподаткуванні.

Запровадження цього інструменту сприятиме поступовому зміщенню акцентів державної політики з надання податкових пільг на адресні дотації. А застосування ППП дозволить запровадити в практику податкового адміністрування механізм контролю за цільовим використанням коштів, вивільнених внаслідок надання пільг в оподаткуванні та аналізу ефективності пільгових режимів оподаткування в Україні.

Разом з цим, введення ППП дозволяє впровадити механізми відмови та/або скасування права на застосування податкових пільг певним суб'єктам підприємницької діяльності, які не виконують взяті на себе зобов'язання щодо залучення інвестицій, створення нових робочих місць, забезпечення розвитку інфраструктури регіону тощо.

Висновки. Запропоновані рішення у разі їх практичного впровадження можуть не дати миттєвих результатів щодо стабілізації фінансово-економічної ситуації в Україні. Однак, у поєднанні з іншими заходами, у тому числі, у сфері бюджетної та монетарної політики, вони сприятимуть виведенню національної економічної системи із фінансово-економічної кризи, та в перспективі, нарощуванню обсягів виробництва, зростанню реальних доходів населення, підвищенню рівня конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників на внутрішньому та зовнішніх ринках товарів (послуг).

До негативних наслідків введення ППП можна віднести відносно ускладнення та здорожчення податкового обліку для суб'єктів господарювання через включення до переліку документів обов'язкової податкової звітності додаткових формулярів, а також додаткові втрати часу при розгляді інформації, що містяться у таких паспортах, та доведення її відповідності податковому аудиту.

Однак, впровадження ППП дозволяє ввести систему результативних показників оцінки ефективності пільгових режимів оподаткування, яка дозволить оцінювати темпи зростання обсягів виробництва та валової доданої вартості у секторах економіки, звільнених від оподаткування, а також підвищення рівня зайнятості та заробітної плати працюючих, перелив капіталів між видами економічної діяльності та територіями, а також якісні та кількісні показники конкурентоспроможності продукції, виробленої на підприємствах, що застосовують пільгові режими оподат-

кування. З точки зору підвищення ефективності формування доходів Державного бюджету України, така практика дозволить посилити точність прогнозних розрахунків обсягів надходжень окремих доходних джерел, як на наступний бюджетний період, так і в середньостроковій перспективі.

В цілому, прийняття цієї пропозиції сприятиме підвищенню прозорості функціонування пільгових режимів оподаткування та ефективності формування доходної частини Державного бюджету у наступних бюджетних періодах. А за результатами розгляду питання відповідності кількісних характеристик ефективності пільгових режимів оподаткування тим, що задекларовані в паспорті податкових пільг, може розглядатися питання щодо доцільності надання права на застосування пільгового режиму оподаткування окремому суб'єкту господарювання.

Щодо інших завдань податкової політики України, визначених як пріоритетні на 2017 рік, слід зазначити наступне.

Забезпечення своєчасного відшкодування податку на додану вартість з Державного бюджету має відбуватися одночасно із підвищенням ефективності адміністрування податків та інтенсифікації стягнення податкового боргу. І на практиці, це завдання досить складно реалізувати, оскільки боржниками по сплаті податкових зобов'язань традиційно лишаються підприємства державного сектору економіки, адміністрування податкового боргу яких суттєво ускладнюється через їх відомчу підпорядкованість та інші фактори системно-адміністративного характеру.

В той же час, основними кредиторами щодо бюджетного відшкодування є підприємства приватної форми власності. Забезпечення своєчасного бюджетного відшкодування ПДВ передбачає наявність у Державному бюджеті відповідних грошових фондів, які, в свою чергу, можуть бути акумульовані за рахунок погашення податкового боргу.

Оскільки, якщо розглянути цю ситуацію з протилежної сторони, то у цьому випадку просто відбувається своєрідне постійне «субсидювання» державних підприємств за рахунок неможливості стягнення податкового боргу з таких підприємств, яке, в свою чергу, частково компенсується шляхом «затримки» з відшкодування податку на додану вартість підприємствам приватної форми власності.

Податкові надходження забезпечують основну частину доходів бюджету держави. Відповідно, провали в мобілізації бюджетних доходів, а також негативний вплив податкової політики на розвиток окремих секторів економіки вимагають подальших наукових розвідок за цим напрямом економічної науки. Зокрема, досліджень потре-

бують способи нейтралізації чинників, що негативно впливають на динаміку податкових надходжень бюджету.

Таким чином, дослідження процесу формування податкових надходжень бюджету, визначення їх оптимальної, економічно-обґрунтованої структури, у тому числі для забезпечення стабільності, прозорості, керованості та прогнозованості бюджетного процесу України залишаються актуальними. Подальших наукових розробок вимагають питання взаємодії суб'єктів, що забезпечують формування податкових надходжень.

Проблемним як з теоретичного, так і з практичного погляду залишається питання прогнозування обсягів податкових надходжень на наступний бюджетний період та середньострокову перспективу. Окремо слід виділити напрям досліджень, спрямованих на збалансування податково-бюджетної та тарифної політики України, а також розвитку інституту звичайної ціни для цілей оподаткування і деофшоризації економіки України.

Література

1. TAX POLICY Handbook. Edited by. Parthasarathi Shome. Tax Policy Division Fiscal Affairs Department International Monetary Fund Washington, D.C. 1995. – 318 p.
2. Vito Tanzi. Taxation, Inflation, and Interest Rates / International Monetary Fund, 1984 – 247 p.
3. Vito Tanzi. Quantitative Characteristics of the Tax Systems of Developing Countries. / The Theory of Taxation for Developing Countries. – ed. By David M. Newbery and Nicholas H. Stern/ - New York: Oxford University Press. – 1987. – 205 p.
4. Vito Tanzi and Parthasarathi Shome. The Role of Taxation in the Development of East Asian Economies. – Електронний ресурс. – 2016. – [Режим доступу]: <http://www.nber.org/chapters/c8512.pdf>
5. Бюджетна політика: прагматичні підходи до стратегічних рішень: Авраменко К.В., Дешко А.Л., Жаліло Я.А. та ін., - К., СТ-ДРУГ, 2016. – 112 с.
6. Соколовська А.М. Основи теорії податків: Навчальний посібник. – К.: 2010 – 326 с. – С. 108.
7. План заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». Електронний ресурс. – 2016. [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213-2015-%D1%80>
8. Податкова реформа. Оцінка основних ініціатив. МЦПД. Електронний ресурс. – 2016. [Режим доступу]: <http://www.icps.com.ua/>
9. Лист Державної фіскальної служби України від 25.05.2016 р. №11343/6/99-99-15-03-02-15. – Електронний ресурс. – 2016. – [Режим доступу]: <https://docs.dtki.ua/doc/1041.77842.0>
10. Столярів В.Ф., Островецький В.І. Становлення та розвиток офшорної діяльності резидентів України (в контексті аналізу світового досвіду антиофшорного регулювання) // Економічний вісник Донбасу № 1 (43)/2016 С. 68 - 82.

1. Соколовська А.М. Динаміка податкових надходжень до бюджету держави та чинники, що на неї впливають // Т. 3: Розвиток системи податків як основи зміцнення державних фінансів: Монографія / М.Я.Азаров, Ф.О.Ярошенко, Т.І.Єфименко та ін. – 308 с. – С.203-215.

2. Посobie по налоговой политике/под редакцией Парасарати Шома. – Вашингтон, округ Колумбия: Отдел налоговой политики, Управление по бюджетным вопросам, Международный Валютный Фонд. – 387 с.

3. Беседін В.Ф., Островецький В.І. Соціальні податкові пільги в системі фінансових інструментів підтримки вразливих верств населення / економіка України: інноваційна стратегія українських реформ/ Від. Ред. В.Ф.Беседін, А.С.Музиченко. К.: НДЕІ, - 2010. – 523 с. – С. 308

4. Беседін В.Ф., Островецький В.І. Природно-ресурсна рента, як складова факторного доходу, частка прибутку від фактору виробництва / Економіка України: проблеми розвитку галузей і регіонів: колективна монографія. / Від. ред. В.Ф. Беседін, А.С. Музиченко. – К.: НДЕІ, - 2008. – 400 с. – С.13-24.

5. Звіт про результати дослідження державної підтримки суб'єктів господарювання в Україні. – [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: (http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/STATE-SUPPORT-STUDY_UKR_20.04.2015.pdf).

6. Довідник пільг, наданих чинним законодавством по сплаті податків та зборів. Державна фіскальна служба України. – Електронний ресурс. – 2016. – [Режим доступу]: <http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/dovidniki-/54005.html>

7. Постанова КМУ від 28 лютого 2011 року «Про затвердження Порядку використання коштів, вивільнених від оподаткування у зв'язку з наданням відповідно до пунктів 15, 17–19 підрозділу 4 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України пільг з податку на прибуток підприємств». Електронний ресурс. – 2016. – [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/299-2011-%D0%BF>

8. Наказ Міністерства фінансів України від 29 грудня 2002 р. №1098 «Про паспорти бюджетних програм». Електронний ресурс. – 2016. – [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03>

References

1. TAX POLICY Handbook. Edited by. Parthasarathi Shome. Tax Policy Division Fiscal Affairs Department International Monetary Fund Washington, D.C. 1995. – 318 p.
2. Vito Tanzi. Taxation, Inflation, and Interest Rates / International Monetary Fund, 1984 – 247 p.
3. Vito Tanzi. Quantitative Characteristics of the Tax Systems of Developing Countries. / The Theory of Taxation for Developing Countries. – ed. By David M. Newbery and Nicholas H. Stern/ - New York: Oxford University Press. – 1987. – 205 p.
4. Vito Tanzi and Parthasarathi Shome. The Role of Taxation in the Development of East Asian Economies. – Електронний ресурс. – 2016. – [Режим доступу]: <http://www.nber.org/chapters/c8512.pdf>
5. Byudzhetna polityka: prahmatychni pidkhody do stratehichnykh rishen': Avramenko K.V., Deshko A.L., Zhalilo Ya.A. ta in., - K., ST-DRUH, 2016. – 112 s.

6. Sokolovs'ka A.M. Osnovy teoriiy podatkov: Navchal'nyy posibnyk. – K.: 2010 – 326 s. – S. 108.
7. Plan zakhodiv z vykonannya Prohramy diyal'nosti Kabinetu Ministriv Ukrainy ta Stratehiyi staloho rozvytku «Ukrayina – 2020». Elektronnyy resurs. – 2016. [Rezhyim dostupu]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213-2015-%D1%80>
8. Podatkova reforma. Otsinka osnovnykh initsiatyv. MTsPD. Elektronnyy resurs. – 2016. [Rezhyim dostupu]: <http://www.icps.com.ua/>
9. Lyst Derzhavnoyi fiskal'noyi sluzhby Ukrainy vid 25.05.2016 r. #11343/6/99-99-15-03-02-15. – Elektronnyy resurs. – 2016. – [Rezhyim dostupu]: <https://docs.dtki.ua/doc/1041.77842.0>
10. Stolyarov V.F., Ostrovets'kyi V.I. Stanovlennya ta rozvytok ofshornoji diyal'nosti rezzydentiv Ukrainy (v konteksti analizu svitovoho dosvidu antyofshornoho rehulyuvannya) // Ekonomichnyy visnyk Donbasu # 1 (43)/2016 S. 68 - 82.
11. Sokolovs'ka A.M. Dynamika podatkovykh nadkhodzen' do byudzhetu derzhavy ta chynnyky, shcho na neyi vplyvayut' // T. 3: Rozvytok systemy podatkov yak osnovy zmitsnennya derzhavnykh finansiv: Monohrafiya / M.Ya.Azarov, F.O.Yaroshenko, T.I.Yefymenko ta in. – 308 s. – S.203-215.
12. Posobye po nalogovoy polytyke/pod redaktsiyei Partasaraty Shoma. – Vashynhton, okruh Kolumbyya: Otdel nalogovoy polytyky, Upravlenye po byudzhetnym voprosam, Mezhdunarodnyy Valyutnyy Fond. – 387 s.
13. Besedin V.F., Ostrovets'kyi V.I. Sotsial'ni podatkovi pil'hy v systemi finansovykh instrumentiv pidtrymky vrazlyvykh verstv naseleennya / ekonomika Ukrainy: innovatsiyna stratehiya ukraiyins'kykh reform/ Vid. Red. V.F.Besedin, A.S Muzychenko. K.: NDEI, - 2010. – 523 s. – S. 308
14. Besedin V.F., Ostrovets'kyi V.I. Pryrodno-resursna renta, yak skladova faktornoho dokhodu, chastka prybutku vid faktorov vyrobnytstva / Ekonomika Ukrainy: problemy rozvytku haluzey i rehioniv: kolektyvna monohrafiya. / Vid. red. V.F. Besedin, A.S. Muzychenko. – K.: NDEI, - 2008. – 400 s. – S.13-24.
15. Zvit pro rezul'taty doslidzhennya derzhavnoyi pidtrymky sub'yektiv hospodaryuvannya v Ukraini. – [Elektronnyy resurs]. – 2016. – Rezhyim dostupu: (http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/STATE-SUPPORT-STUDY_UKR_20.04.2015.pdf).
16. Dovidnyk pil'h, nadanykh chynnym zakonodavstvom po splati podatkov ta zboriv. Derzhavna fiskal'na sluzhba Ukrainy. – Elektronnyy resurs. – 2016. – [Rezhyim dostupu]: <http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/dovidniki-/54005.html>
17. Postanova KМУ vid 28 lyutoho 2011 roku «Pro zatverdzhennya Poryadku vykorystannya koshtiv, vyvil'nenykh vid opodatkovannya u zv'yazku z nadannam vidpovidno do punktiv 15, 17–19 pidrozdil 4 rozdil XX «Perekhidni polozhennya» Podatkovoho kodeksu Ukrainy pil'h z podatku na prybutok pidpryyemstv». Elektronnyy resurs. – 2016. – [Rezhyim dostupu]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/299-2011-%D0%BF>
18. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 29 hrudnya 2002 r. #1098 «Pro pasporty byudzhetnykh prohram». Elektronnyy resurs. – 2016. – [Rezhyim dostupu]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03>